بلکه بگویید: شنیدیم و اطاعت کردیم؛ پروردگارا، آمرزش تو را [خواهانیم] و بازگشت [همه] به سوی توست

از ابوهریره رضی الله عنه روایت است که فرمود: هنگامی که این آیه بر رسول الله صلی الله علیه وسلم نازل شد: «برای الله آنچه در آسمان‌ها و آنچه در زمین است، می‌باشد و اگر آنچه در دل‌های شماست آشکار کنید یا پنهان دارید، الله شما را به آن محاسبه می‌کند؛ پس هر که را بخواهد می‌بخشد و هر که را بخواهد عذاب می‌کند و الله بر هر چیزی تواناست» [سوره بقره، آیه ۲۸۴]؛ این امر بر اصحاب رسول الله صلی الله علیه وسلم گران آمد، پس نزد رسول الله صلی الله علیه وسلم آمده و به زانو بر زمین نشستند و گفتند: ای رسول الله، به کارهایی که توان آن را داریم مکلف شده‌ایم؛ نماز و روزه و جهاد و صدقه، و اینک این آیه بر تو نازل شده و ما طاقت آن را نداریم، رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «آیا می‌خواهید همانند دو گروه اهل کتاب پیش از خود بگویید: شنیدیم و نافرمانی کردیم؟ بلکه بگویید: شنیدیم و اطاعت کردیم؛ پروردگارا، آمرزش تو را [خواهانیم] و بازگشت [همه] به سوی توست»، پس [اصحاب] گفتند: شنیدیم و اطاعت کردیم؛ پروردگارا، آمرزش تو را [خواهانیم] و بازگشت [همه] به سوی توست. هنگامی که مردم [این کلمات را] بر زبان جاری کردند، زبان‌هایشان به [تلفظ] آن نرم شد [و بر آن انس گرفت]. سپس الله متعال بلافاصله پس از آن [این آیه] را نازل کرد: «پیامبر به آنچه از جانب پروردگارش بر او نازل شده ایمان آورده و مؤمنان [نیز] همگی به الله و فرشتگان و کتاب‌ها و پیامبرانش ایمان آورده‌اند [و می‌گویند]: میان هیچ یک از پیامبرانش فرق نمی‌گذاریم و گفتند: شنیدیم و اطاعت کردیم؛ پروردگارا، آمرزش تو را [خواهانیم] و بازگشت [همه] به سوی توست» [سوره بقره، آیه ۲۸۵]. هنگامی که چنین کردند، الله متعال آن [حکم سخت] را نسخ کرد و الله عزوجل [این آیات] را نازل کرد: «الله هیچ کس را جز به اندازه توانایی‌اش مکلف نمی‌کند. برای او [پاداش] آنچه به دست آورده و بر او [کیفر] آنچه مرتکب شده است [می‌باشد]. پروردگارا، اگر فراموش کردیم یا به خطا رفتیم، بر ما مگیر. پروردگارا، بار گرانی [تکلیف سنگین] بر دوش ما مگذار، چنان که بر [دوش] کسانی که پیش از ما بودند نهادی. پروردگارا، و آنچه طاقت آن را نداریم بر [دوش] ما مگذار. و از ما درگذر و بر ما ببخشای و بر ما رحم کن. تو سرور مایی، پس ما را بر گروه کافران پیروز فرما» [سوره بقره، آیه ۲۸۶]. «[ابوهریره رضی الله عنه] فرمود: پیامبر صلی الله علیه وسلم [در پاسخ به هر درخواست] فرمودند: «آری».

[صحیح] [مسلم روایت کرده]

آنگاه که الله متعال این آیۀ مبارک را بر پیامبر خویش نازل فرمود: «آنچه در آسمان‌ها و زمین است، تنها از آنِ الله است» در آفرینش و فرمانروایی و تدبیر، «و اگر آنچه در دل‌های شماست آشکار کنید یا پنهان دارید، الله شما را به [کیفر] آن محاسبه می‌کند» در روز رستاخیز. «پس هر که را بخواهد می‌بخشد» به فضل و رحمتش «و هر که را بخواهد عذاب می‌کند» به عدالتش «و الله بر هر چیزی تواناست». چون اصحاب این آیات را شنیدند، بر آنان گران آمد؛ زیرا در آن مؤاخذه حتی بر آنچه در قلب از خطورات است آمده بود. پس نزد رسول الله آمدند و به زانو بر زمین نشستند و گفتند: ای رسول الله، پیش از این به اعمال بدنی که توان انجام آن را داریم مکلف شده‌ایم؛ مانند نماز و روزه و جهاد و صدقه، ولی این آیه بر تو نازل شده و ما طاقت آن را نداریم. پیامبر به آنان فرمود: آیا می‌خواهید همانند یهود و نصاری بگویید: «شنیدیم و نافرمانی کردیم»؟ بلکه بگویید: «شنیدیم و اطاعت کردیم؛ پروردگارا، آمرزش تو را [خواهانیم] و بازگشت به سوی توست». اصحاب دعوت الله و رسولش را اجابت کردند و گفتند: شنیدیم و اطاعت کردیم؛ پروردگارا، آمرزش تو را [خواهانیم] و بازگشت به سوی تو است. هنگامی که مسلمانان این کلمات را بر زبان جاری کردند و دل‌هایشان بدان خاضع گردید، الله متعال به تزکیه پیامبر و امتش فرمود: «پیامبر به آنچه از جانب پروردگارش بر او نازل شده ایمان آورده و مؤمنان [نیز]» و زبان‌ها و دل‌هایشان برای فرمان الله خاضع گردید. {همگی به الله و فرشتگان و کتاب‌ها و پیامبرانش ایمان آورده‌اند، و میان هیچ یک از پیامبرانش فرق نمی‌گذارند}. بلکه به همه ایمان می‌آورند «و گفتند: شنیدیم» سخنت را «و اطاعت کردیم» فرمانت

را «و آمرزش تو را می‌طلبیم، پروردگارا» و عفو تو را «و بازگشت به سوی توست» در روزی که حساب برپا می‌شود، هنگامی که چنین کردند و آنچه را به گفتن آن مأمور شده بودند از اظهار شنوایی و اطاعت برای اوامر الله بیان داشتند، الله متعال بر این امت آسان گرفت و آن آیه را با این سخن نسخ کرد: «الله هیچ کس را جز به اندازه توانایی‌اش تکلیف نمی‌کند» و بنابر قدرت، طاقت وتلاش او، «برای اوست» پاداش «آنچه به دست آورده» و از خیر عمل کرده «و بر اوست» عقاب «آنچه مرتکب شده» از گناه و معصیت، و الله متعال هیچ‌کس را به گناه دیگری مؤاخذه نمی‌کند و نه به آنچه در نفس او وسوسه شده است. «پروردگارا، ما را مؤاخذه مکن» و عقاب نکن «اگر فراموش کردیم» و به یاد نیاوردیم «یا به خطا رفتیم» و از روی عمد حق را ترک نکردیم. پس الله متعال این را برایشان اجابت کرد و فرمود: آری، چنین کردم. «پروردگارا، و بر [دوش] ما بار گران» و رنج و سنگینی «مگذار، چنان که بر کسانی که پیش از ما بودند نهادی» از بنی‌اسرائیل و دیگران. پس الله متعال اجابت فرمود و گفت: آری، چنین کردم. «پروردگارا، و آنچه طاقت آن را نداریم بر [دوش] ما مگذار» از تکالیف و بلاها و اموری که از تحمّل آن ناتوانیم، الله متعال فرمود: آری، چنین کردم، «و از ما درگذر» گناهان ما و آن را از میان بردار، «و بر ما ببخشای» گناهان ما و آن را بپوشان و از آن درگذر، «و بر ما رحم کن» به رحمت گسترد خویش، «تو سرور مایی» و مولای ما؛ «پس ما را یاری کن» با اقام حجّت و پیروزی «بر گروه کافران» در پیکار و جهاد با ایشان، الله متعال اجابت فرمود و گفت: آری، چنین کردم.

http://sunnah.global/hadeeth/prs/show/65285